

Beleid aanpassingen

Versie: mei 2023

Inleiding.....	2
Extra tijd bij toetsen	3
AD(H)D/ASS	4
Leerlingen met (chronische) medische problemen	4
NT2-leerlingen.....	4
TOS	4
Faalangst.....	5
Leerlingen met een auditieve of visuele beperking	5
Tragere verwerkingssnelheid/lager werkgeheugen.....	5
Inzet extra tijd zonder deskundigenverklaring.....	5
Pauzes tijdens het eindexamen.....	6
Typen in plaats van schrijven bij toetsen	7
Pijn bij schrijven.....	7
Onvoldoende leesbaar handschrift	8
Gebruik van noise cancelling koptelefoon of concentratiescherm.....	8
Toetsen buiten de klas/apart maken	8
Vrijstelling LO.....	8
Gespreid examen.....	9
Andere aanpassingen	9
Placemat faciliteiten.....	11

Inleiding

Dit document is geschreven om meer duidelijkheid te creëren voor docenten, leerlingen en ouders over wanneer leerlingen recht hebben op onderwijskundige aanpassingen, zoals extra tijd bij toetsen, het gebruik van een laptop of een vrijstelling voor LO.

Aan de hand van de deskundigenverklaring wordt bepaald hoe er op school zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de beperking. Dit kan zowel door een aanpassing vanuit school, maar ook door meer inspanning van de leerling (bv. het achteraf overschrijven van aantekeningen van een medeleerling). Deskundigenverklaringen zijn soms heel specifiek over de vereiste aanpassingen, anderen laten meer ruimte voor interpretatie. In beide gevallen zal de ondersteuningscoördinator, in overleg met leerling en ouders, bekijken welke aanpassingen er nodig zijn om de leerling goed te kunnen laten presteren. Naast leerlingen met een deskundigenverklaring zijn er ook leerlingen met een NT2-status. Ook zij hebben recht op (onder andere) extra tijd, maar hier hoeft geen deskundigenverklaring voor afgegeven te worden.

Wanneer leerlingen recht hebben op een aanpassing zal dit vermeld worden in SOM, maar ook opgenomen worden in de aanpassingenlijst. Op die lijst staan alle aanpassingen die gelden voor leerlingen per klas/leerjaar genoemd. Wanneer er wijzigingen zijn in de aanpassingenlijst worden alle docenten hiervan op de hoogte gebracht. De aanpassingenlijst wordt bijgehouden door de orthopedagoog.

Bij het centraal examen worden alleen aanpassingen toegepast waarvan de noodzaak is aangetoond en aangevraagd bij schoolexamens/andere toetsen. Aanpassingen tijdens het centraal examen moeten worden gemeld bij de onderwijsinspectie. De examensecretaris maakt hiervan melding voorafgaand aan het centraal examen via het Internet School Dossier (ISD). In alle gevallen ligt de beslissing om extra tijd toe te kennen bij de directeur. In de praktijk zal het intern ondersteuningsteam (IOT) een advies uitbrengen aan de directeur (al dan niet in overleg met de teamleider), dat dan vrijwel altijd wordt overgenomen. In niet voorziene gevallen beslist de directeur.

Voor leerlingen met dyslexie en dyscalculie gelden ook verschillende aanpassingen, waaronder extra tijd tijdens toetsen. Alle aanpassingen voor deze leerproblemen worden beschreven in de desbetreffende beleidsstukken. Om deze reden zal in dit document verder geen aandacht besteed worden aan dyslexie/dyscalculie.

Voor alle aanpassingen geldt: wanneer blijkt dat een leerling misbruik hier misbruik van maakt, staat het de school vrij de ingestelde aanpassing weer in te trekken.

N.B. In dit document staat een aantal keer dat het advies/de beslissing wordt genomen door de ondersteuningscoördinator, al dan niet in samenspraak met de teamleider. De teamleiders zijn gemandateerd door de directeur bij twijfel of escalatie wordt de directeur betrokken. Voor de leesbaarheid wordt dit echter weggelaten in de tekst.

Extra tijd bij toetsen

Op grond van artikel 55 van het *Eindexamenbesluit*¹ kan bij centrale examens aan leerlingen met een beperking of NT2-leerlingen een half uur tijdverlenging worden toegekend. Deze verlenging kan worden toegestaan als de school beschikt over een verklaring van een ter zake kundige orthopedagoog, psycholoog of (kinder)arts, waarin specifiek staat aangegeven dat verlenging van tijd noodzakelijk is en dat tijdverlenging bij de leerling de problemen wegneemt die worden veroorzaakt door de problematiek. Bij een visuele, auditieve of lichamelijke beperking is zo'n verklaring niet nodig, net als bij NT2-leerlingen. Bij deze groep leerlingen kan de school direct extra tijd toekennen.

Het verlenen van extra tijd is mogelijk in zowel de onder- als bovenbouw. Het signaleren of een leerling baat zou kunnen hebben bij extra tijd wordt gedaan door de vakdocenten die hun bevindingen voorleggen aan de mentor. Ook kan de mentor vanuit gesprekken met de leerling en/of ouders deze behoefte vaststellen. Wanneer de mentor signaleert dat een leerling meer tijd nodig heeft dan toegestaan, geeft hij/zij dit door aan de ondersteuningscoördinator. Afhankelijk van wat er aan het tijdstekort ten grondslag ligt, worden de volgende stappen bepaald (zie hiervoor de volgende paragrafen), om hiermee te komen tot een onderbouwde afweging over het wel of niet toestaan van tijdverlenging.

De extra tijd die een leerling kan krijgen bij toetsen is voor alle leerlingen gelijk en kan niet gestapeld worden (bv. dyslexie en ADHD). Wanneer een leerling een dyslexieverklaring heeft (en in bepaalde gevallen een dyscalculieverklaring), zijn de werkwijzen in de volgende paragrafen niet van toepassing, maar wordt het verlenen van extra tijd automatisch toegekend.

Hoeveel extra tijd een leerling krijgt bij verschillende toetsen staat in onderstaande tabellen vermeld. Als extra tijd niet mogelijk is, kan er gekozen worden voor het aanbieden van een verkorte toets. Er moet dan vooraf worden aangegeven welke opdrachten er worden weggelaten.

Soort toets	Mavo onderbouw	Mavo bovenbouw	Lyceum onderbouw	Lyceum bovenbouw
SO/repetitie	20% extra tijd	20% extra tijd	20% extra tijd	20% extra tijd
Schoolexamen	n.v.t.	20% extra tijd	n.v.t.	10 minuten per klokuur
Centraal Eindexamen	n.v.t.	30 minuten	30 minuten	30 minuten

Extra tijd schoolexamens:

Tijdsduur SE	Extra tijd mavo	Extra tijd lyceum
45'	9 minuten (totaal 54')	8 minuten (totaal 53')
50'	10 minuten (totaal 60')	9 minuten (totaal 59')
60'	12 minuten (totaal 72')	10 minuten (totaal 70')
90'	18 minuten (totaal 108')	15 minuten (totaal 105')
100'	20 minuten (totaal 120')	17 minuten (totaal 117')
120'	24 minuten (totaal 144')	20 minuten (totaal 140')

¹ [wetten.nl - Regeling - Eindexamenbesluit VO - BWBR0004593 \(overheid.nl\)](http://wetten.nl - Regeling - Eindexamenbesluit VO - BWBR0004593 (overheid.nl))

AD(H)D/ASS

AD(H)D en ASS zijn aandoeningen waarbij problemen in de informatieverwerking optreden. Dit heeft tot gevolg dat het begrijpen en verwerken/beantwoorden van de vragen meer tijd kost.

In de basis wordt bij AD(H)D en ASS niet standaard extra tijd verleend. Wanneer echter blijkt dat de leerling hier baat bij heeft en dit ook onderbouwd kan worden vanuit de deskundigenverklaring/het onderzoeksverslag kan de leerling extra tijd krijgen bij toetsen. De uiteindelijke beslissing om extra tijd toe te kennen, wordt genomen door de ondersteuningscoördinator (al dan niet in samenspraak met de betreffende teamleider).

Tijdens het centraal examen is ook het inzetten van pauzes toegestaan.

Leerlingen met (chronische) medische problemen

Wanneer een leerling een chronische medische aandoening heeft, bv. diabetes of epilepsie, kan het zijn dat de leerling baat heeft bij extra tijd tijdens toetsen. Dit wordt echter niet automatisch ingezet, omdat een leerling met medische problematiek niet altijd gebaat is bij extra tijd of hier niet altijd gebruik van wil maken. In sommige gevallen (zeker bij het eindexamen) kan het inzetten van pauzes soms beter passen (bv. voor het toepassen van medicatie of het meten van bloedsuiker). Ouders dienen in ieder geval eerst een medische verklaring te overleggen bij de ondersteuningscoördinator waarin de diagnose genoemd wordt, al dan niet met handelingsadviezen van de arts.

NT2-leerlingen

NT2-leerlingen zijn leerlingen die minder dan 6 jaar onderwijs in het Nederlands hebben gevolgd. Ook hebben zij vaak Nederlands als tweede taal geleerd. NT2-leerlingen hebben recht op extra tijd tijdens het maken van toetsen en examens. Daarnaast mag de leerling gebruik maken van een woordenboek Nederlands-thuistaal/thuistaal-Nederlands (naast een verklarend woordenboek Nederlands)².

Het woordenboek mag worden gebruikt tijdens lessen, toetsen, schoolexamens en centraal examens (indien de leerling op dat moment minder dan 6 jaar onderwijs in Nederland heeft gevolgd). De leerling is verantwoordelijk voor het aanschaffen en meebrengen van de woordenboeken.

Als leerlingen 6 jaar of langer onderwijs in Nederland hebben genoten, dan vervalt de NT2-status en het recht op extra tijd. Leerlingen mogen wel gebruik blijven maken van een woordenboek thuistaal-Nederlands/Nederlands-thuistaal, maar mag er geen verklarend woordenboek Nederlands naast gebruikt worden.

TOS

TOS (taalontwikkelingsstoornis) is een (aangeboren) stoornis waarbij er sprake is van een vertraagde of afwijkende ontwikkeling van taal. Dit kan zich uiten in (hardnekkige) problemen op één of meerdere gebieden van spraak, taal en het taalbegrip. De oorzaak van TOS is niet bekend; de taalproblemen kunnen niet verklaard worden vanuit iets anders (bv. gehoorproblemen).

Wanneer er bij een leerling sprake is van TOS, is tijdverlenging, het gebruik van voorleessoftware en schrijven met een computer of laptop bij de toetsen toegestaan.

² [Bijzondere groepen kandidaten - Examenblad](#)

Faalangst

Wanneer de leerling door faalangst dusdanig belemmerd wordt, dat hij/zij toetsen niet in de reguliere tijd kan maken en baat heeft bij extra tijd, heeft hij/zij mogelijk recht op een tijdsverlenging. Dit wordt beoordeeld door de ondersteuningscoördinator (in samenspraak met de mentor en betreffende teamleider). Tijdens het centraal examen is extra tijd niet toegestaan voor leerlingen met faalangst, maar is het wel mogelijk om een (korte) pauze te nemen (bv. om aan stressreductie te doen). Hiervoor is een deskundigenverklaring niet nodig.

Leerlingen met een auditieve of visuele beperking

Voor het treffen van aanpassingen in de wijze van examinering bij kandidaten met een auditieve of visuele beperking (bv. slechthorend of slechtziend) is *geen* deskundigenverklaring nodig.

Aanpassingen, zoals tijdsverlenging, moeten wel gemeld worden bij de inspectie.

Tragere verwerkingssnelheid/lager werkgeheugen

Wanneer de leerling door tragere snelheid van de verwerking van informatie of een lager werkgeheugen dusdanig belemmerd wordt, dat de leerling toetsen niet in de reguliere tijd kan maken, heeft hij/zij geen recht op een tijdsverlenging. Ook bij een disharmonisch profiel zijn geen aanpassingen mogelijk.

In de brochure 'Kandidaten met een ondersteuningsbehoefte' staat het volgende (pagina 7):

Of de beperking heeft als gevolg een tragere verwerkingssnelheid, dan leidt dat niet tot een aanpassing aan het examen, want de verwerkingssnelheid is een essentieel onderdeel van de cognitieve vaardigheden. Compensatie voor brede cognitieve beperkingen, of voor eenzijdigheid in de vaardigheden (disharmonisch profiel) is niet aan de orde.

Inzet extra tijd zonder deskundigenverklaring

Het is mogelijk om tijdelijk extra tijd in te zetten bij toetsen. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden om te bekijken of dit een leerling zou kunnen helpen (bv. voorafgaand aan een onderzoek (als onderbouwing om een onderzoek te laten plaatsvinden), of juist in afwachting daarvan (de leerling is al aangemeld, maar staat nog op de wachtlijst)). Dit is mogelijk zonder een deskundigenverklaring, maar kan alleen in de onderbouw (omdat de afnames van schoolexamens moeten voldoen aan de exameneisen). Hiermee kunnen ouders/leerling en school deze schooljaren gebruiken om te onderzoeken of de leerling inderdaad gebaat is bij extra tijd. Daarnaast hebben ouders hierdoor ook tijd om de deskundigenverklaring aan te vragen.

Soms is er tijdelijk sprake van de noodzaak tot extra tijd bij toetsen. Ook dan is het in de onderbouw toegestaan om extra tijd te verlenen. Dit wordt beoordeeld door de ondersteuningscoördinator, in overleg met de mentor en teamleider.

Voor meer informatie, zie de brochure 'Kandidaten met een ondersteuningsbehoefte'³.

³ https://www.examenblad.nl/document/brochure-kandidaten-met-een-10/2023/f=/brochure_kandidaten_met_een_ondersteuningsbehoefte_VO_2023.pdf

Pauzes tijdens het eindexamen

In plaats van tijdverlenging is het gebruik van een korte of iets langere pauze toegestaan tijdens het centraal examen (in totaal maximaal een uur). Het is ook mogelijk om de pauze aanvullend op de tijdverlenging te gebruiken. Een leerling kan dus zowel tijdverlenging als een pauze toegekend krijgen. Onder toezicht mag de leerling de ruimte verlaten, bijvoorbeeld om even tot rust te komen, of voor handelingen bij medische problemen. Hier wordt een extra surveillant voor ingezet. Voor het toestaan van een pauze is een deskundigenverklaring niet nodig en de pauze gaat niet van de toetstijd af. Of het gebruik van een pauze wordt toegestaan voor de leerling wordt beoordeeld door de ondersteuningscoördinator, in overleg met de mentor en teamleider en hier worden vooraf afspraken over gemaakt met de leerling. Het inzetten van pauzes moet gemeld worden via het Internet Schooldossier.

In principe is dit ook mogelijk bij de afname van schoolexamens. Dit zal in de praktijk echter minder vaak nodig zijn, omdat de toetstijd dan meestal (aanzienlijk) korter is.

Voor meer informatie, zie de brochure 'Kandidaten met een ondersteuningsbehoefte'⁴.

⁴ https://www.examenblad.nl/document/brochure-kandidaten-met-een-10/2023/f=/brochure_kandidaten_met_een_ondersteuningsbehoefte_VO_2023.pdf

Typen in plaats van schrijven bij toetsen⁵

Sommige leerlingen hebben baat bij het gebruik van een pc of laptop met tekstverwerker, om zo hun antwoorden te kunnen typen in plaats van schrijven op papier. Niet alle toetsen lenen zich voor het typen van antwoorden. Bij wiskunde is dit bijvoorbeeld lastig toe te passen, doordat er bijvoorbeeld grafieken getekend moeten worden en niet alle rekenkundige tekens gemakkelijk te vinden zijn in de tekstverwerker. Bij welke vakken het typen wel wordt toegepast, gaat in overleg met de leerling en de vakdocenten. De vakdocenten geven aan bij welke vakken het mogelijk en wenselijk is om te typen. De leerling geeft aan bij welke vakken typen volgens hen van toegevoegde waarde is en de leerling het graag zou willen inzetten. De uiteindelijke beslissing voor welke vakken het typen wordt ingezet, ligt bij de ondersteuningscoördinator en wordt vastgelegd in de aanpassingenlijst.

De laptop/pc wordt tijdens schoolexamens en centraal examens verstrekt door de school. Leerlingen gaan zitten op de plek die door de surveillant wordt toegewezen. Als er tijdens een toets zich een storing voordoet, maakt de leerling de toets verder op papier. De gemaakte toets wordt door de leerling opgeslagen op een USB-stick. Hierop is van te voren een bestand aangemaakt door de examensecretaris, waarin de leerling kan werken. Het is niet mogelijk om bestanden op te slaan op de laptop zelf!

De leerling meldt het bij de surveillant als hij klaar is, waarop de examensecretaris (of een door de examensecretaris aangewezen persoon) de USB uit de laptop haalt. Het printen van het examen wordt gedaan door een van te voren (door de examensecretaris) aangewezen persoon, terwijl de leerling bij de surveillant in de examenzaal wacht. Bij het centraal examen wordt het gemaakte werk gelijk geprint en paragraferen de leerling en examensecretaris alle pagina's. De laptop met het gemaakte werk blijft open staan totdat al het printwerk ondertekend is. De examensecretaris is verantwoordelijk voor een juiste afhandeling van deze procedure.

In de onderbouw is het ook toegestaan om leerlingen een toets te laten maken op hun iPad of laptop. Voorwaarden hierbij zijn wel dat het internet staat uitgeschakeld en dat de leerling na afloop van de toets zijn/haar antwoorden direct naar de docent mailt.

Pijn bij schrijven

Wanneer er bij een leerling sprake is van pijnklachten tijdens het schrijven, kan het typen van toetsen worden toegestaan. Hierbij is het belangrijk dat er medische hulp wordt gezocht voor de pijnklachten (bv. via de huisarts) en getracht wordt de oorzaak te achterhalen. Na een paar maanden zal het gebruik van een laptop/pc worden geëvalueerd en bekeken worden of het nog steeds nodig is.

Wanneer er een verklaring/rapport is van bijvoorbeeld een specialist, huisarts of ergotherapeut waaruit blijkt dat het typen van toetsen noodzakelijk wordt geacht, is het gebruik hiervan altijd toegestaan.

⁵ [Computer als schrijfgerei bij centrale-examens 2021-2022_def.pdf \(examenblad.nl\)](#)

Onvoldoende leesbaar handschrift

Wanneer een leerling een onvoldoende leesbaar handschrift heeft, kan de school adviseren om bij bepaalde toetsen zijn/haar antwoorden te typen. De signalering hiervan wordt gedaan door de vakdocenten, die hun observaties bij de mentor neerleggen. De mentor vraagt na bij andere vakdocenten of zij hetzelfde ervaren. Daarnaast gaat de mentor bij ouders na of dit een bekend probleem is en of er al iets aan gedaan is (bv. schrijftherapie of, bij pijnklachten, verder onderzoek naar de oorzaak).

Gebruik van noise cancelling koptelefoon of concentratiescherm

Soms hebben leerlingen veel last van omgevingsgeluid of beweging binnen of buiten het klaslokaal tijdens een toets. Dit zorgt er voor dat zij zich minder goed kunnen concentreren, wat weer leidt tot lagere resultaten. Voor deze leerlingen is het mogelijk om een noise cancelling koptelefoon of concentratiescherm in te zetten. Wanneer een mentor (al dan niet hierop geattendeerd door een vakdocent) opmerkt dat een leerling met één van deze aanpassingen waarschijnlijk tot een beter resultaat zal komen, kan de mentor de leerling aanmelden bij de ondersteuningscoördinator. Er zal dan in overleg bekeken worden of en bij welke vakken de inzet van deze aanpassing nodig is. In principe kunnen een noise cancelling koptelefoon en een concentratiescherm niet gecombineerd worden, omdat een concentratiescherm ook omgevingsgeluid dempt.

Toetsen buiten de klas/apart maken

Toetsen worden zoveel mogelijk in de klas afgenomen. Ook tijdens het centraal examen is het streven om alle examens in de reguliere zaal te maken. Desondanks kan het voorkomen dat het voor een leerling nodig is om een toets apart te maken. Bijvoorbeeld wanneer drukte in de toetsruimte er voor zorgt dat de leerling zich onvoldoende kan concentreren. Dit zal eerder gebeuren tijdens het centraal examen, omdat dan de groep leerlingen die tegelijkertijd aan het werk is veel groter is en hier de inzet van een concentratiescherm niet mogelijk is.

Wanneer het voor een leerling nodig is om een toets apart te maken, wordt deze leerling door de mentor aangemeld bij de ondersteuningscoördinator. Daarna wordt bekeken bij welke vakken dit nodig is en hoe dit ingevuld gaat worden.

Belangrijk hierbij is dat onderdelen van het schoolexamen altijd onder toezicht van een docent of andere medewerker van de school afgenomen worden.

Vrijstelling LO

Wanneer een leerling door een fysieke beperking niet kan deelnemen aan het vak lichamelijke opvoeding kan hiervoor dispensatie gegeven worden. Deze vrijstelling moet onderbouwd kunnen worden vanuit een (medische) verklaring van een arts of specialist en moet worden gemeld aan de onderwijsinspectie via het Internet School Dossier. Afhankelijk van de situatie zal de leerling (op school) een vervangende opdracht moeten maken. Wanneer een leerling veel tijd kwijt is aan medische behandelingen is dit bijvoorbeeld niet nodig. Deze beslissing gaat in overleg tussen de ondersteuningscoördinator, de LO-docent en de teamleider.

Gespreid examen

Wanneer een leerling, door ziekte of door een bijzondere omstandigheid, niet in staat is (geweest) in het laatste leerjaar het onderwijs in alle examenvakken te volgen, is het toegestaan om het centraal examen (en eventueel schoolexamens) in twee opeenvolgende schooljaren af te leggen. De directeur moet hiervoor toestemming verlenen⁶, de concrete invulling verloopt via de ondersteuningscoördinator en de examensecretaris.

Andere aanpassingen

Bij een aantal diagnoses hebben leerlingen, naast bijvoorbeeld extra tijd, ook baat bij andere aanpassingen. Hieronder staat per categorie beschreven welke aanpassingen, adviezen en onderwijsbehoeften gelden voor deze leerlingen. Deze aanpassingen worden alleen ingezet wanneer de verwachting is dat de betreffende leerling hier baat bij heeft. Deze mogelijke aanpassingen, adviezen en onderwijsbehoeften staan ook beschreven in de 'Placemat faciliteiten'. Deze staat op de laatste pagina.

AD(H)D

Advies:

- Veel structuur bieden
- Duidelijke opdrachten
- Rustige omgeving

Hulp bij:

- Motivatie
- Plannen en organiseren
- Sociale interactie
- Huiswerk in agenda zetten

Onderwijsbehoeften:

- Goede communicatie met thuis
- Geef korte instructies
- Geef korte (deel)taken
- Duidelijke, opbouwende feedback

Mogelijke aanpassingen:

- Extra tijd bij toetsen

⁶ wetten.nl - Regeling - Uitvoeringsbesluit WVO 2020 - BWBR0045787 (overheid.nl)

ASS

Advies:

- Veel structuur bieden
- Duidelijke opdrachten (figuurlijk taalgebruik vermijden of toelichten)
- Rustige omgeving

Hulp bij:

- Plannen en organiseren
- Sociale interactie
- Huiswerk in agenda zetten

Onderwijsbehoeften:

- Goede communicatie met thuis
- Het voordoen van strategieën
- Zoveel mogelijk prikkelarme omgeving
- Duidelijke, opbouwende feedback
- Regelmatig contact met mentor over ontwikkeling

Mogelijke aanpassingen:

- Extra tijd bij toetsen

NT2-leerlingen

- Extra tijd bij toetsen
- Gebruik van woordenboek Nederlands-thuistaal

Mogelijke aanpassingen:

- Geschreven antwoorden mondeling laten toelichten
- Vragen stellen tijdens toetsen

Astma

- Extra tijd bij toetsen
- Gelegenheid tot eten/drinken in de les
- Medicijngebruik toegestaan
- Vrij toiletbezoek
- Kopiëren van aantekeningen of antwoorden
- Gebruik van lift is toegestaan
- Beperkte lichamelijke inspanning bij o.a. gym

Diabetes

- Extra tijd bij toetsen
- Inzetten van pauzes tijdens het eindexamen
- Gelegenheid tot eten/drinken in de les
- Gelegenheid tot bloedsuiker meten in de les

Placemat faciliteiten

Algemene informatie

Op dit overzicht vind je de mogelijke faciliteiten voor leerlingen met een diagnose of specifieke ondersteuningsvraag. Wat bij welke leerling wordt ingezet, is afhankelijk van de hulpvraag van de leerling.

Welke aanpassingen specifiek voor een leerling gelden, staat op de aanpassingenlijst.

Faciliteiten die gelden voor het maken van toetsen en examens, moeten altijd kunnen worden onderbouwd vanaf uit het onderzoeksverslag of een verklaring van een GZ-psycholoog of (kinder)arts (met uitzondering van NT2-leerlingen).

ADHD/ADD

Advies:

- Veel structuur bieden
- Duidelijke opdrachten
- Rustige omgeving

Hulp bij:

- Motivatie
- Plannen en organiseren
- Sociale interactie
- Huiswerk in agenda zetten

Onderwijsbehoeften:

- Goede communicatie met thuis
- Geef korte instructies
- Geef korte (deel)taken
- Duidelijke, opbouwende feedback

Mogelijke aanpassingen:

- Extra tijd bij toetsen

ASS

Advies:

- Veel structuur bieden
- Duidelijke opdrachten
- Rustige omgeving

Hulp bij:

- Plannen en organiseren
- Sociale interactie
- Huiswerk in agenda zetten

Onderwijsbehoeften:

- Goede communicatie met thuis
- Het voordoen van strategieën
- Zoveel mogelijk prikkelarme omgeving
- Duidelijke, opbouwende feedback
- Regelmatig contact met mentor over ontwikkeling

Mogelijke aanpassingen:

- Extra tijd bij toetsen

Dyslexie

- Extra tijd bij toetsen
- Verlenging bij kijk- en luistertoetsen
- Toetsen in Arial (grootte 12)
- Aangepaste beoordeling van spelling bij talen
- Geen spellingfouten rekenen bij andere vakken
- Auditieve ondersteuning bieden
- Geen twee taalproefwerken op één dag

Mogelijke aanpassingen:

- Typen bij schrijftoets Nederlands
- Voorlezen van toetsen (Kurzweil)
- Sommige toetsen mondeling afnemen
- Vrijstelling tweede vreemde taal (bovenbouw VWO)
- Gebruik van luisterboeken voor examenlijst

Dyscalculie

- De leerling mag gebruik maken van een rekenmachine bij alle rekenvakken
- De leerling mag gebruik maken van een standaard rekenkaart van het CvTE
- Extra tijd bij toetsen van vakken waarbij gerekend moet worden (wiskunde, economie, natuurkunde, scheikunde, aardrijkskunde, biologie).

Diabetes

112 bellen bij flauwvallen!

Mogelijke aanpassingen:

- Extra tijd bij toetsen
- Inzetten van pauzes tijdens het eindexamen
- Gelegenheid tot eten/drinken in de les
- Gelegenheid tot bloedsuiker meten in de les

NT2

*bij de eerste zes schooljaren in Nederland

- Extra tijd bij toetsen
- Gebruik van woordenboek Nederlands-thuis taal

Mogelijke aanpassingen:

- Geschreven antwoorden mondeling laten toelichten
- Vragen stellen tijdens toetsen